

7. децембар 2017.

## **ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ЗА УТВРЂИВАЊЕ СТОПЕ КОНТРАЦИКЛИЧНОГ ЗАШТИТНОГ СЛОЈА КАПИТАЛА ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ**

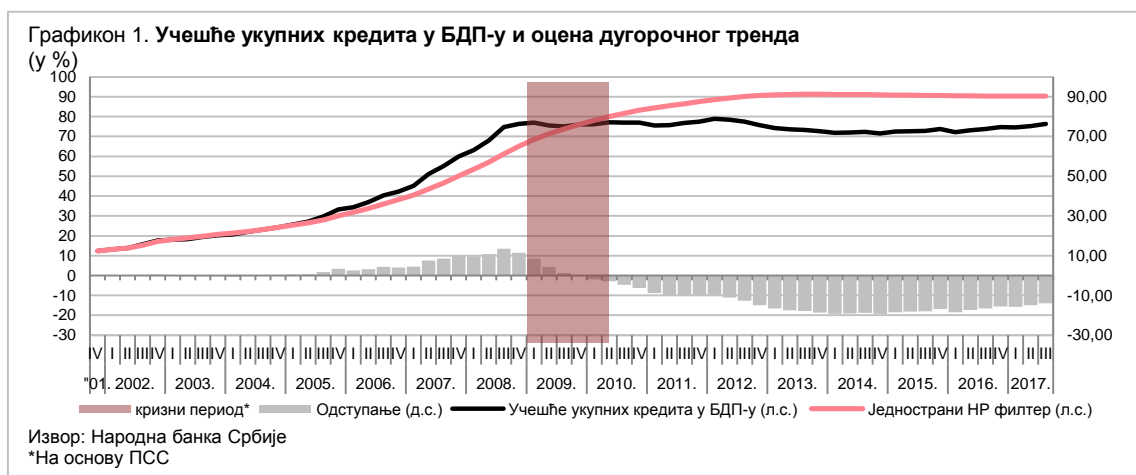
Извршни одбор Народне банке Србије је на основу члана 14. став 1. тачка 11) Закона о Народној банци Србије („Службени гласник РС“, бр. 72/2003, 55/2004, 85/2005 – др. закон, 44/2010, 76/2012, 106/2012, 14/2015 и 40/2015 – одлука УС) и на основу тачке 436. Одлуке о адекватности капитала банке („Службени гласник РС“, бр. 103/2016, у даљем тексту: Одлука о адекватности капитала), на својој седници одржаној 7. децембра 2017. године, одлучио да стопу контрацикличног заштитног слоја капитала за Републику Србију задржи у висини од 0%.

Контрациклични заштитни слој капитала (у даљем тексту: *CCB*) представља додатни основни акцијски капитал које су банке у обавези да одржавају изнад прописаних регулаторних минимума у износу који је једнак производу њихове ризичне активе и специфичне стопе контрацикличног заштитног слоја капитала. Применом овог инструмента утиче се на ублажавање цикличне димензије системског ризика, будући да се њиме током периода израженог кредитног раста ствара додатни слој основног акцијског капитала, који може бити ослобођен када се системски ризици материјализују.

Народна банка Србије утврђује на тромесечном нивоу стопу *CCB*-а за Републику Србију, узимајући у обзир вредност референтног показатеља, важеће смернице и препоруке Европског одбора за системски ризик и остале променљиве које сматра релевантним за праћење цикличне димензије системског ризика. У складу с тачком 436. ст. 2. и 3. Одлуке о адекватности капитала, основу за обрачун референтног показатеља на основу кога се процењује потребна висина стопе *CCB*-а представља одступање учешћа кредита у БДП-у од свог дугорочног тренда. Одређивање стопе *CCB*-а за Републику Србију усаглашено је с препоруком за утврђивање стопе *CCB*-а Европског одбора за системски ризик (*ESRB/2014/1*).

На Графикону 1. приказани су учешће кредитне активности недржавном сектору у БДП-у, дугорочни тренд и оцењено одступање учешћа кредита у БДП-у од свог дугорочног тренда. Након периода експанзивне кредитне активности од 2000. до 2008. године, крајем 2009. године одступање учешћа кредита у БДП-у ушло је у зону негативних вредности. На основу података из септембра 2017. године, учешће укупних кредита у бруто домаћем производу износило је 76,3%, док је оцењена вредност одступања овог учешћа износила –14,0 процентних поена. Оцењено одступање и динамика кретања учешћа кредита у бруто

домаћем производу указују на то да се ово учешће налази испод свог дугорочног тренда и да улази у фазу опоравка, односно да је финансијски циклус у фази у којој би увођење стопе контрацикличног заштитног слоја капитала изнад 0% могло бити ограничавајући фактор кредитне активности. Такође, оцењена вредност одступања учешћа кредита у БДП-у налази се испод референтне вредности од 2 процентна поена<sup>1</sup> и указује на то да је референтни показатељ за утврђивање стопе ССВ-а једнак 0%.



Ради одређивања стопе контрацикличног заштитног слоја капитала за Републику Србију, поред одступања учешћа кредита у БДП-у од дугорочног тренда, узети су у обзир и додатни опциони показатељи, у складу с тачком 436. став 4. Одлуке о адекватности капитала. Коришћени су опциони показатељи праћења кредитне активности који осликавају карактеристике домаћег финансијског система, а односе се на тржиште непокретности, спољну неравнотежу и на кретања у банкарском сектору.

## Тржиште непокретности

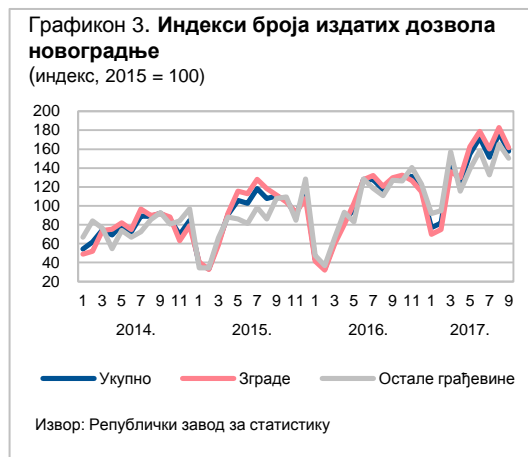
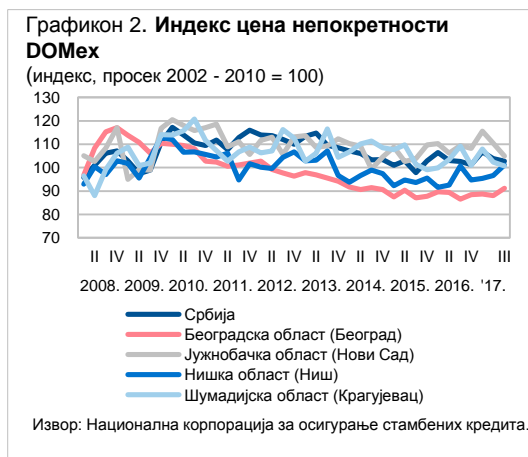
Показатељи тржишта непокретности за Републику Србију не указују на акумулирање ризика, већ на опоравак овог сегмента финансијског тржишта.

Просечна цена непокретности, мерена индексом DOMех за Србију, на крају трећег тромесечја 2017. на међугодишњем нивоу је виша за 0,15%, док је у односу на претходно тромесечје дошло до пада од 1,04%. Имајући у виду опадајући тренд каматних стопа, побољшање макроекономских фундамената, раст запослености и зарада у приватном сектору као и повољнија кретања на тржишту некретнина,

<sup>1</sup> Видети: *Recommendation of the European Systemic Risk Board of 18 June 2014 on guidance for setting countercyclical buffer rates (ESRB/2014/1), Annex Part II.*

раст тражње за стамбеним кредитима настављен је и у трећем тромесечју 2017.

На опоравак грађевинског сектора упућује и број издатих дозвола новоградње који је на крају трећег тромесечја 2017. већи за око 22,5% у односу на исти период прошле године.



Просечан *LTV* ратио новоодобрених стамбених кредита и даље је знатно испод регулаторног максимума од 80%<sup>2</sup> и у трећем тромесечју 2017. забележена је вредност овог показатеља од 69,79%<sup>3</sup>.

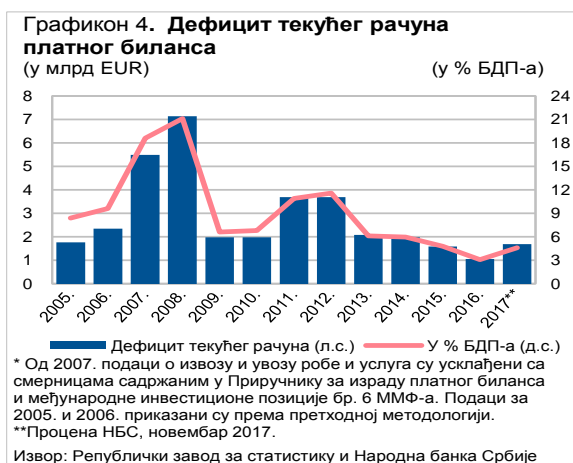
### Показатељи спољне неравнотеже

Побољшање домаћих макроекономских услова смањује осетљивост на ризике из окружења. Иако је у првом тромесечју 2017. остварен нешто већи дефицит текућег рачуна платног биланса, услед смањеног извоза и повећаног увоза енергената, у другом и трећем тромесечју је дошло до повољнијих кретања на текућем рачуну платног биланса. Дефицит текућег рачуна је у прва три тромесечја 2017. године износио 1,22 млрд евра.

У прва три тромесечја 2017. године нето прилив страних директних инвестиција је износио 1,64 млрд евра и био је усмерен претежно у секторе разменљивих добра. Очекује се да ће нето прилив страних директних инвестиција у 2017. години бити више него довољан да покрије дефицит текућег рачуна.

<sup>2</sup> У складу са Одлуком о мерама за очување и јачање стабилности финансијског система („Службени гласник РС”, бр. 34/2011), кредит који је обезбеђен хипотеком на непокретност може бити одобрен под условом да износ кредита није већи од 80% вредности те непокретности.

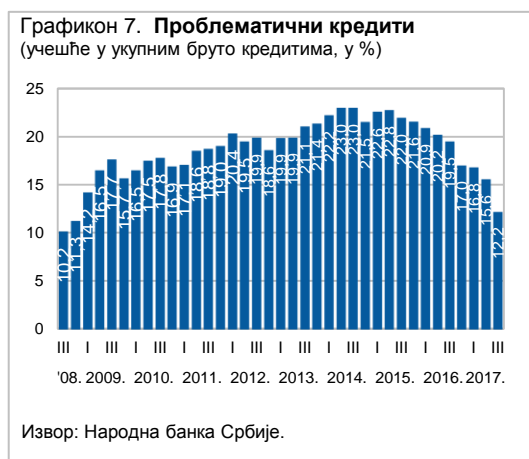
<sup>3</sup> Према подацима Националне корпорације за осигурање стамбених кредита за новоодобрене кредите осигуране код те корпорације.



## Основни показатељи банкарског сектора

Банкарски сектор је адекватно капитализован и високо ликвидан. Опадајући тренд нивоа проблематичних кредита, уз одсуство концентрације одређених облика aktive у банкарском сектору и задовољавајући степен конкуренције, потврђује стабилност банкарског сектора.

На крају трећег тромесечја 2017. показатељ адекватности капитала је износио 22,5%, што је знатно изнад регулаторног минимума (који од 30. јуна 2017. године износи 8%).



*LtD* рацио, односно однос кредита и депозита, на крају трећег тромесечја 2017. задржао се на нивоу нижем од 1, што указује на то да се банке у већој мери ослањају на домаће, стабилне изворе финансирања, као што су депозити.

Учешће проблематичних кредита у укупним кредитима банкарског сектора наставило је опадајући тренд током 2017. године и на крају Т3 нашло се на нивоу од 12,2%, што је најнижи ниво овог показатеља у посткризном периоду. Смањење учешћа проблематичних кредита је

великим делом резултат активности спроведених у складу са Стратегијом за решавање проблематичних кредита и акционим плановима Владе и НБС за спровођење ове стратегије.

## Оцена системског ризика финансијског система Републике Србије

Показатељ системског стреса (у даљем тексту: ПСС) развијен је с циљем да идентификује периоде повишеног стреса и ниво системског ризика финансијског система Републике Србије. ПСС обухвата низ показатеља који сагледавају величину финансијског стреса у шест најважнијих сегмената финансијског система Републике Србије: девизно тржиште, тржиште државних хартија од вредности, тржиште новца, тржиште капитала, банкарски сектор и међународно окружење.

ПСС је у периоду септембар 2016 – септембар 2017. године указивао на период ниског ризика, са стабилном и ниском системском компонентом.



Треће тромесечје 2017. године одликовала је апрецијација девизног курса динара, уз редовне интервенције НБС на страни куповине девиза. Кретања на тржишту државних ХоВ указивала су на низак ризик захваљујући бољим макроекономским изгледима, побољшању јавних финансија, као и сниженој премији ризика Републике Србије, која је достигла најнижи ниво од када се прати. Релативно ниске каматне стопе и доследна монетарна политика Народне банке Србије допринеле су стабилности тржишта новца. Кретања на тржишту капитала током трећег тромесечја обележио је благо растући тренд индекса BELEX15. Резултати макропруденцијалних стрес-тестова банкарског сектора, које

Народна банка Србије спроводи у тромесечној динамици, потврђују да је банкарски сектор Републике Србије адекватно капитализован и високо ликвидан. Смањење унутрашње и спољне неравнотеже допринело је повећању отпорности земље на ризике из међународног окружења. Индекс обвезница тржишта у настајању, *EMBI Composite* имао је у посматраном периоду опадајући тренд, а премије ризика већине земаља у региону су забележиле вишегодишње минимуме. И у трећем тромесечју 2017. настављена је дивергентност монетарних политика водећих централних банака. ФЕД је током трећег тромесечја 2017. године задржао циљани распон референтне каматне стопе, док је ЕЦБ наставила са вођењем експанзивне монетарне политике.

Ниски инфлаторни притисци, доследно спровођење мера фискалне консолидације и структурних реформи, ублажавање монетарне политике, уз стабилан банкарски систем позитивно доприносе јачању отпорности домаћег финансијског система, а самим тим и макроекономској стабилности земље.